

Ervervet hjerneskade

En ervervet hjerneskade er en skade i hjernen som ikke er medfødt, men som oppstår i løpet av livet. En ervervet hjerneskade kan føre til drastiske endringer, og kan gi utslag som kognitive, sosiale og emosjonelle vansker.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 25.10.2022

Dere som jobber i barnehager og skoler bør ha kunnskap om ervervet hjerneskade, slik at dere best mulig kan tilrettelegge for det enkelte barnet eller eleven.

Hva er ervervet hjerneskade?

En ervervet hjerneskade kan ha ulike årsaker, som ulykke eller sykdom. Forskjellen på konsekvensene etter en medfødt hjerneskade og en ervervet skade, er først og fremst de ferdighetene hjernen har fått før den blir skadet. En baby har ikke like mye kunnskap og erfaring som et eldre barn.

Ervervet hjerneskade blir ofte delt inn i to hovedtyper, traumatiske og ikke-traumatiske skader.

Traumatiske skader oppstår etter for eksempel trafikkulykker, fall eller vold. Ikke-traumatiske skader skjer på grunn av ulike sykdommer i hjernen, som hjernesvulst eller hjerneslag. Hvilken type skade barnet eller eleven har, har mye å si for videre rehabilitering, læring og utvikling. Det samme har barnets alder.

Et barn er mer sårbart for skader og sykdom enn for voksne, fordi hjernen ikke er ferdig utviklet. I barnets hjerne oppstår skaden på områder som er under utvikling, og det kan resultere i endringer og forsinkelser av utviklingen. På områder i hjernen som ikke har startet å utvikle seg, kan det oppstå manglende eller avvikende

utvikling.

De kognitive, sosiale og emosjonelle vanskene som kan komme av en hjerneskade, blir ofte ikke synlige med en gang. Etter hvert som barnet blir eldre og utviklingen skiller seg fra det man forventer fra et barn på den alderen, blir vanskene tydeligere.

[Les mer om hjerneskade hos barn og unge hos Helsenorge](#)

Hvordan gjenkjenne ervervet hjerneskade?

En ervervet hjerneskade kan føre til funksjonsforstyrrelser som kan vise seg på ulike måter og i ulike situasjoner. Rett etter skadetidspunktet kan man se forstyringer på noen områder, mens andre tegn først kommer fram senere i utviklingen.

Omfanget av skaden og hva som kan dukke opp av vansker er alltid vanskelig å si noe om på forhånd. Derfor må dere som jobber i barnehagen eller på skolen følge med på utviklingen til barnet over flere år. Dere bør også være i kontakt med foreldrene om endringer hos barnet eller eleven.

En hjerneskade kan få ulike konsekvenser for et barns eller en elevs fungering på ulike områder. Disse omtaler man gjerne som funksjonsutfall. Ofte har barnet eller eleven en kombinasjon av disse.

Motoriske/sensoriske utfall

- Vansker med motorikk, koordinering og tale
- Synsvansker
- Hørselsvansker
- Sensitivitet for lyd og/eller lys

Kognitive utfall

Vansker tilknyttet

- hukommelse

- prosesseringshastighet
- konsentrasjon og oppmerksomhet
- eksekutive funksjoner
- språk og kommunikasjon
- læring

Adferdsmessige og emosjonelle utfall

- Endring i atferd
- Utfordringer knyttet til psykisk helse
- Humørsvingninger
- Utfordring med selvtillit og selvilde
- Angst, depresjon, sinne

Generelle utfall

- Fatigue/hjernetretthet, både kognitiv og/eller fysisk fatigue
- Smerte
- Søvnrelaterte vansker
- Negeativ påvirkning på adaptive ferdigheter og akademisk fungering
- Vansker med å etablere, bevare og stå i relasjoner

Utredning av barn og unge med ervervet hjerneskade foregår hos spesialisthelsetjenesten.

[Les mer: Gjenkjenne og kartlegge spesialpedagogiske behov](#)

Tilrettelegging for barn og elever med ervervet hjerneskade

Når et barn eller elev skal tilbake til barnehagen eller skolen etter en skade, bør dere bli godt kjent med hvordan barnet eller eleven fungerer både medisinsk og pedagogisk.

De aller fleste barn og elever med ervervet hjerneskade har symptom på fatigue eller hjernetretthet. Dere må lære dere å kjenne igjen signalene til barnet eller eleven. Finn ut hva som gode pauser, og hva som gir energi. Det er viktig at barnet eller eleven får pauser når han eller hun har behov for det. Pass på at dere ikke legger pausene til friminutt eller frileken. Sosiale arenaer er viktig, og mange trenger ofte en pause etter frileken eller friminuttet er ferdig.

Det er ekstra viktig med forutsigbarhet for disse barna og elevene. Dere bør planlegge dagen godt, for eksempel ved å

- vurdere kortere barnehage- og skoledager i oppstarten
- tilpasse opplæringen etter når på dagen barnet eller eleven er mest mottakelig for læring
- vurdere hvor lang arbeidsøktene skal være
- vurdere hvor mye tid barnet eller eleven skal ha alene, i små grupper, og i barnegrupper eller klassen

Finn ut hva barnet eller eleven kan fra før. Kunnskap fra før skaden kan fremdeles være intakt. Noen ganger har disse barna og elevene «øyer» av kunnskap. De kan ha gode kunnskaper på enkelte tema, men kan ha vansker med å få oversikt eller se sammenhenger og helheter. Det kan ofte være vanskelig å lære nye ting.

På grunn av fatigue, nedsatt konsentrasjon og oppmerksomhet, har ikke barn og elever med ervervet hjerneskade kapasitet til å lære av sine feil. De blir slitne lenge før de har funnet det rette svaret, og progresjonen vil gå enda saktere. Derfor bør dere tilpasse lek og læring, og hjelpe dem med å utvikle gode og tilpassede læringsstrategier. Ta utgangspunkt i barnet eller elevens egne interesser. Det motiverer til lek og læring, og de kan bygge på tidligere kunnskap. Det er også viktig med mye repetisjon.

Det er relativt få barn og elever som har en ervervet hjerneskade. Hvis dere ikke har erfaring med å tilrettelegge for disse barna, kan dere få støtte av Statped.

Spesialundervisning

Elever som ikke har tilstrekkelig utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning.

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp hvis de har behov for det.

Les mer: Tilrettelegging for barn og elever med behov for ekstra støtte

Statped har nyttige ressurser om ervervet hjerneskade.